

rikai családból hiányzik az apa. De hol vannak ezek az apák? Legalább félmillió börtönben van, csak azért, mert valamilyen kábítószer volt a birtokában.

A konzervatívok nagyra becsülik a tulajdonhoz való jogot. Mégis, a konzervatívok ugyanolyan boldogan támogatják a kábítószeresek elkobzását, mint a liberálisok. A kongresszus felmentett a bűnvádi eljárás szükségességétől olyan személyek esetében, akik, akárha indirekt módon is, kábítószerrel hozhatók kapcsolatba. Egy egész házat el lehet kobozni, csak azért, mert a tulajdonosa egy marihuánanövényt növesztett a fürdőszobában. Egy nagymamának elkobozhatják a házat csak azért, mert az unokája kábítószerrel rejtett el a pincében, amit a barátainak árul. A Legfelsőbb Bíróság azt mondta ugyan, hogy vannak az elkobzásnak alkotmányos határai, de egyelőre még nem találták meg ezeket. Henry Hyde képviselő tiszteletre méltó kivételével (lásd *Forfeiting our Property Rights* című könyvét) a legtöbb törvényhozót nem foglalkoztatja az alkotmányos határok meghúzása.

Sok konzervatív támogatja az ügyek átruházását a szövetségi kormányzatról az állami vagy a helyi kormányzatra. De egyetlen konzervatív politikus sem tűnt még fel, aki ezt az elvet a drogtilalom kérdésére alkalmazná. Pedig az alkoholtilalom kezelési módja pontosan ez volt. Amikor visszavontuk a XVIII. alkotmánykiegészítést, nem azt mondtuk ki, hogy az alkoholvereskedelem minden formája mentesül a tilalom alól: a XXI. alkotmánykiegészítés egyszerűen az államokra bízta, döntsék el ők, hogyan akarnak eljárni az alkohollal. Némelyik száraz maradt. Volt, amelyik átadta a döntési jogot a városoknak és a megyéknek, amelyek közül néhányban a tilalmat mind a mai napig fenntartják. Sweet bíró úr és mások erőteljesen követelik ennek az eljárásmodnak a kiterjesztését az alkoholon kívül más drogokra is. Miért nem javasolta egyetlen konzervatív képviselő sem, hogy legalább tegyék megfontolás tárgyává e javaslatot?

A tilalom fenntartásából egyetlen előnye származik Amerikának: az állandó bűnbak jelenléte nyújtotta psi-

chikai kényelem. De miért éppen egy olyan ellenséget kell kipécéznünk, amely ellen ilyen önpusztító dolog hadd viselni? Jobban tennénk, ha a repülőcsészaljakból támadó ufók nyakába varrnánk bajainkat.

STEVEN B. DUKE
Fordította: **LAKNER JUDIT**

VAN-E BŰNÖS SÉRTETT NÉLKÜL?

Tavalyelőtt nyáron kérést intéztem a parlamenthez, mert megütköztem egy újságközleményen, amely hírül adta, hogy fiatalokat letartóztatnak, mert a zsebükben marihuánás cigarettákat találtak. Kértem a képviselőket, fontolják meg: lehet-e ezért az embert szabad országban hatóságilag meghurcolni? Mivel a rendőrség naponta adta hírül sikereit a kenderüldözésben, írtam egy másik cikket is, kérdezőn, hogy vajon nincs-e jobb dolga a rendőrségnek, miközben nem jut kellő pénz és energia számos nyilvánvaló bűncselekmény üldözésére. Kérdésfeltevésem élénk vitát keltett, eredménye azonban mind intellektuális, mind morális, mind politikai tekintetben számomra legalábbis csalódáskeltő volt, ugyanis a hozzászólók többsége magát a kérdést is az erkölcsi felháborodás hangján elutasította.

Első és minden egyebet axiomatikusan megelőző érvem a következő: bűnös az, aki mást sért, bánt, megkárosít. Tehát az, aki mást nem sért,

nem bánt és nem károsít meg, az nem bűnös. Tehát az, aki más embert szóban forgó cselekedetével nem sért, nem bánt és nem is károsít meg, az nem is büntethető, mivel hogy nem bűnös.

Ahhoz, hogy a hatóságok eljárása igazolható legyen, bebizonyítandó, hogy a kender származékainak ilyen vagy olyan fogyasztása más embereket sért, bánt, megkárosít. Ha ez nem bizonyítható be, akkor azok, akik kenderet fogyasztanak, éppúgy nem bűnösök, mint azok, akik dohányt, szőlőt, árpát és gyümölcsöt erjesztve fogyasztanak. Akkor nincsen igazságos ok azoknak a megbüntetésére, akik marihuánát vagy hasist szívnak.

Ha nem bizonyítható be, hogy a kenderfogyasztás másokat sért, bánt, megkárosít, akkor a jogalkotó, továbbá a hatóság, a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a szakértői testület, a támogató közvélemény igazságtalanul sért, bánt, károsít szabad polgárokat, és őket alkotmányosan biztosított szabadságukban megrövidíti.

Második érvem egyszerűen indítékaim magyarázata is. Aki a polgári szabadságot az első érték gyanánt választja, az megbotránkozik azon, hogy van egy törvény, amely a hatóságot feljogosítja egyébként semmilyen bűnt el nem követő, nyugodt polgárok megmozgatására, otthonuk, magánterületük megsértésére, fiókjukban levélmozsalékok, magok után való kurkászásra. A hatóságoknak ilyen mozgatásokra és házkutatásokra 1989 előtt olyan írásként adott törvényes jogcímet, amelyek a szabadság értékét az első helyen tárgyalták. Folyt a legális vadászat a cenzúrázatlan szó ellen. Szabad volt benyúlni bárkinek a szekrényébe, táskájába, zsebébe, és ezt az akkori ellenzék az alapvető emberi jogok megsértésének tekintette. Most nem papírt, hanem fűvet keresnek a zsebekben, de nekem úgy rémlik, hogy nem a keresett holmi az érdekes, hanem a zsebbe nyúlás jogszokásának a fenntartása.

Szabad társadalomban az állampolgárnak magánügye, hogy mit ír, mit olvas, milyen előadásokat hallgat, mit eszik, mit iszik, mit füstöl, ez mind

■ Elhangzott a Goethe Intézetben, 1996-ban.

csak órá tartozik, és mindehhez állami tisztviselőknek semmi közük nincsen. Semmi közük a fiókjához, a virágcserepéhez az erkélyen vagy a virágágyásához a kertjében. Ahogy az ő magánügye, hogy ott krumplit, szilvát, szőlőt vagy akár mákot termeszt, nincs meggyőző ok arra, hogy ez az egy növény, a kender más elbírálásban részesüljön, és üldöztetést vonjon magával. Egyszóval: hogy ki milyen cigarattát szív – magánügy, ahhoz az államnak semmi köze.

Ennek a két érvek – 1. bűn (másnak okozott ártalom) nélkül nincs büntethetőség, 2. a személyes fogyasztás magánügy – a felfogásához elegendő a józan ész. Nem kell hozzá szakértőnek, akadémikusnak, orvosnak, jogásznak, bármiféle doktornak vagy hivatalviselőnek lennünk.

Mondják, hogy a kenderfogyasztás büntetendő, mert árt. Lehet. Kimutatták-e, hogy jobban árt, mint más élvezeti szer fogyasztása, amely árt ugyan, mégsem büntetendő? Nem mutatták ki, éppen ellenkezőleg. Mindenki tudja, hogy a nikotin és az alkohol árt a legjobban az egészségnek, mégsem üldözik – szerintem helyesen – a fogyasztásukat, mert az egyén szabadon árthat a saját egészségének akár az öngyikossáig terjedően.

Az olyan embert sem bünteti meg senki, és föl sem vetődik, hogy meg kellene büntetni, aki sikertelen öngyilkossági kísérletet tett, és túlélte. Aki mást próbál megölni, azt elítélik, aki magát próbálta megölni, azt nem ítélik el. Csak akkor lát bünt az egészségtelennek vélt szokásban az eljáró hatóság – a vonatkozó törvények alapján és a nemzetközi joggyakorlattal többé-kevésbé egyezően –, ha kendert szív, ami korántsem olyan káros, mint a nikotin. A kender semmilyen egészségi ártalmát komoly kutatók nem tartották bizonyíthatónak, sőt esetenként gyógyító, roboráló hatást tulajdonítanak neki. Azt is tudja mindenki, hogy az alkohol-részek között sok az agresszív, sok erőszakos bűncselekmény születik ittasan. A füvesek inkább nyugodtak, békések. Miért ez a negatív kivételzés?

Bizarr mellékkörülmény, hogy a marihuánaellenes propagandát leginkább a szesz- és dohánygyárak

szponzorálják. A kender haszna sokféle. Jámbor növény, nem kíván mérgező növényvédő szereket, megvédi magát, és a textilipartól a papíriparig a leggazdaságosabb nyersanyagforrás. Nem furcsa, hogy a szintetikus anyagok termelői támogatták a harmincas években a kampányt a kender ellen, amit azelőtt orvossággént is használtak?

Az államok, a demokratikus és erkölcsös államok is nagy méretekben üzik a fegyvergyártást és a nemzetközi fegyverkereskedelmet, holott még csak nem is bizonyítandó, hogy a fegyverek rendeltetésszerű használata az emberi egészségre károsabb, mint a cannabis élvezeti szerként való használata.

Tekintsünk el most attól a kérdéstől, hogy az egészségre a fegyverek károsabbak-e, mint a marihuána és a hasis, de vizsgáljuk meg azt a kérdést, mely esetekben szokás megbüntetni az állampolgárt, ha árt magának, ha egészségére káros életmódot folytat? Nem tudunk ilyen esetekről, a lágy és a kemény drogok használatától eltekintve.

Az egészségügyi szakértők illetékességét a büntethetőség kérdésében természetesen nem ismerem el, mivelhogy az a kérdés nincsen megválaszolva, hogy az összes létező önkárosítás közül, beleértve az öngyilkossági kísérletet, az összes egészségtelen szokás közül ezt az egyet miért tartják bűnnek, illetőleg büntethetőnek.

Utánajártam, van-e érdemleges érv emellett a gyakorlat mellett, nem találtam ilyet. Kétségtelen, egyes országokban a törvény szigora enyhül, bizonyos esetekben kisebb mennyiség a bűnös anyagból a zsebben egyszerűbb eljárást von magával, zord rendőrök helyett szelíd pszichológusok foglalkoznak a delikvenssel, aki voltaképpen nem páciens, mert ő maga nem fordult orvoshoz, ugyanis nincsen panasz. Ha lenne panasz, akkor fordult volna. Ha lenne panasz, és nem kellene félnie, hogy netán följelentik, akkor orvoshoz fordulna. Egyszóval a kábítószer-fogyasztás enyhe, azaz lágy drogok esetén nem orvosi eset, kemény drogok esetén többnyire orvosi eset, de nem kötelezően az. Legyen tehát az állampolgár

joga, hogy panaszkodjon vagy ne panaszkodjon, orvoshoz forduljon vagy ne forduljon, de ha fordul, ne kelljen hatósági eljárástól tartania.

A XVIII. században a csokoládé is mármorkeltő, gyanús csemegének minősült, és az sem titok, hogy a zabolátlan csokifogyasztás hízlal. Mindenki abszurdnak tartaná, ha az orvosi kar mondjuk a csokoládé fogyasztásától törvényes úton tiltana el, és elérné, hogy otthonunkba törve, a hatóság letartóztatthasson bennünket, mert éppen bonbonok eszegetése közben értek tetten, és a bírósági ítélettől csak akkor tekintene el, ha alávetnének magunkat a medikális csokoládéelvonó kúrának.

Az ultrarövidhullámon csavarva a rádió keresőgombját, egy őszi délelőtt a parlamenti közvetítésre bukkantam, és véletlenül épp a saját nevemet hallottam. Egy képviselő interpellációt intézett az egészségügyi miniszterhez az én e tárgyban írott nyilvános levelemmel kapcsolatban. Jól eső érzés volt hallani azt a harmóniát, amely eluralkodott az országgyűlésen. Egyöntetűen, több mint kétszáz igen szavazattal, két tartózkodás ellenében, kormánypártiak és ellenzékiek szinte egyhangúan a jelenlegi szabályozás mellett foglaltak állást, és elvetették a levelemben foglalt kérést, hogy gondolkozzanak erről a témáról. Az interpelláló képviselő még egyszer hozzászólt, és jubilált, hogy a javaslatomat eszerint kormány és parlament egyöntetűen lesöpörte az asztalról.

A továbbiakban alkalmam volt észlelni, hogy sok kortársam jobban szeret felháborodni, mint gondolkodni. A televízióba többen betelefonáltak, és fölakasztásomat javasolták. Megértem, hogy nem szívnak marihuánát, de milyen egészségügyi szempont igényeli az én felakasztásomat? Reakciók sokaságából értettem meg, hogy ezen a területen sok a tudatlansággal keveredő babonás indulat.

Sorolhatnék ismert és tekintélyes liberális és konzervatív gondolkodókat a világban, akik értelmetlennek tartják a drogok megkülönböztetett kriminalizálását, hiszen a függőséget nem okozó kender orvosi problémát nem jelent, a függőséget okozó kemény drogok használata viszont előbb-

utóbb amúgy is orvosi segítséget igényel, a kriminalizálás viszont éppen-séggel elijeszti az orvostól a segítség-re szoruló pácienszt.

Még annyit, ha a húszas évek amerikai szesztilalmának mintájára a csokoládét betiltanák, akkor lenne csokimaffia, amely az egész világon évente több száz milliárd dollárt tenne zsebre, ahogy a drogmaffia is becslések szerint háromszázmilliárd dollárhoz jut a tilalom révén. Lennének továbbá vagány fiatalok, akik a csokoládémaffiába bekapcsolódva elképesztő jövedelemre tennének szert, és a legdrágább kocsikon rohangálva üzleti konfliktusok okán le-

lövöldöznek egymást, miképpen ezt teszik Los Angelesből immár Budapestig és tovább mindenütt a világon, ahol valaminek, amire van fizetőképesség kereslet, az állam valamilyen meggondolásból tiltja a kereskedelmi forgalmát. Ha az illetékesek és a szakértők a bűnözőket óriási jövedelemmel kívánják jutalmazni, tiltsanak be valamilyen fogyasztási cikket, meglátják, lesz témája a bűnügyi filmeknek és hírlapoknak.

A lezajlott vita nem nyújtott olyan érveket, amelyek álláspontom megváltoztatására készítenének. Mivel a parlament és az illetékes kormány-szervek nem kívántak érdemben ref-

lektálni a kérdésre, öröndetesnek tartom, hogy civil, kulturális összejövetelek résztvevői elmélkednek a szóban forgó kérdésről, amely, lévén hogy csak ebben a kis országban több száz fiatalember bűnösségének vagy ártatlanságának, háborítatlanságának vagy szabadságkorlátozásának kérdése, az elvi jelentőségen túl emberi sorsokat is érint. Kérdésem annak a szókrátési hagyománynak a szerény folytatása, amely együttgondolkodásra hívja fel polgártársainkat arról, hogy a körükben elterjedt ítéletek igazak-e, avagy csupán előítéletek.

KONRÁD GYÖRGY

KÜLFÖLDÖN IS ELŐFIZETHET A BUKSZ-RA

1054 Budapest, Báthory u. 10. Telefon: (36-1) 131-6308

Előfizetési díj egy évre: \$12 / intézményeknek \$15

Számoljon hozzá Európában 6\$, Európán kívül 10\$ postaköltséget, illetve légipostán 12\$-t.

Küldje az összeget (csekk vagy credit card útján) szerkesztőségünk fenti címére

Név .....

Cím .....

Város..... Állam .....

☐ Csekk

☐ Visa

☐ Master Card

☐ American Express

Card No. .... Exp. Date .....

Aláírás ..... Dátum.....